

Ainekava

Õppeaine: kirjandus

Klass: III kooliaste, 7. klass

Õppe- ja kasvatusesmärgid

III kooliaste KIRJANDUS

Põhikooli lõpetaja:

- 1) on lugenud eakohast erižanrilist väärtkirjandust, kujundanud selle kaudu oma kõlbelisi tõekspidamisi ning arendanud lugejaoskusi;
- 2) väärtustab kirjandust kui oma rahvuskultuuri olulist osa ja eri rahvaste kultuuri tutvustajat;
- 3) tõlgendab, analüüsib ning mõistab kirjandusteost kui erinevate lugude ja inimsuhete, elamuste ja väärtuste allikat ning erinevate seisukohtade peegeldajat;
- 4) mõistab ja aktsepteerib teose lugemisel tekkivate seisukohtade paljust, väärtustab erinevaid ideid ja kujutamisi viise;
- 5) väljendab end korrektselt suuliselt ja kirjalikult, jutustab kokkuvõtvalt teoses toimunust, arutleb teoses kujutatul üle ning kirjutab eriliigilisi omaloomingulisi töid;
- 6) kasutab vajaliku teabe hankimiseks eri allikaid, nii teatmeteoseid kui ka interneti.

1. Lugemine

III kooliastme läbinud õpilane:

- 1) on läbi lugenud vähemalt kaksteist eakohast eri žanrisse kuuluvat raamatut (4 raamatut õppeaasta jooksul);
- 2) loeb kirjandusteksti lususalt ja mõtestatult ning väärtustab lugemist;
- 3) tutvustab loetud raamatu autorit, sisu, tegelasi, probleeme ja sõnumit ning võrdleb teost mõne teise teosega.

2. Jutustamine

Põhikooli lõpetaja jutustab kokkuvõtvalt loetud teosest, järgides teksti sisu ja kompositsiooni.

3. Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine. Teose/loo kui terviku mõistmist toetavad tegevused

Põhikooli lõpetaja:

- 1) vastab teksti põhjal fakti-, järeldamis- ja analüüsiküsimustele;
- 2) kasutab esitatud väidete tõestamiseks tekstinäiteid ning tsitaate;
- 3) kirjeldab teoses kujutatud tegevusaega ja -kohta, määrab teose olulisemad sündmused ning arutleb põhjuse-tagajärje seoste üle;
- 4) kirjeldab teksti põhjal tegelase välisust, iseloomu ja käitumist, analüüsib tegelaste suhteid, võrdleb ja hindab tegelasi, lähtudes humanistlikest ning demokraatlikest väärtustest;
- 5) arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide ja väärtushoiakute üle, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valides sobivaid näiteid nii tekstist kui ka oma elust;
- 6) leiab teksti keskset mõtet, sõnastab loetud teose teema, probleemi ja peamõtte ning kirjutab teksti põhjal kokkuvõtte;
- 7) otsib teavet tundmatute sõnade kohta ning teeb endale selgeks nende tähenduse.

Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine

Põhikooli lõpetaja:

- 1) tunneb ära ja kasutab tekstides epiteete, metafoore, isikustamist, võrdlust ja algriimi;

- 2) selgitab õpitud vanasõnade, kõnekäändude ja mõistatuste kujundlikkust ning tähendust;
- 3) mõtestab luuletuse tähendust iseenda elamustele, kogemustele ja väärtustele tuginedes.

Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine

Põhikooli lõpetaja:

- 1) eristab tekstinäidete põhjal rahvaluule lühivorme (kõnekäänd, vanasõna, mõistus), rahvalaulu (regilaul ja riimiline rahvalaul) ja rahvajutu (muinasjutu, muistendi) liike ning nimetab nende tunnuseid;
- 2) seletab oma sõnadega eepika, lüürika, draamatika, eepose, romaani, jutustuse, novelli, ballaadi, valmi, haiku, vabavärsi, soneti, komöödia ja tragöödia olemust.

4. Esitamine

Põhikooli lõpetaja: 1) esitab peast luule-, proosa- või draamateksti, jälgides esituse ladusust, selgust ning tekstitäpsust;

5. Omalooming

Põhikooli lõpetaja:

- 1) kirjutab tervikliku sisu ja ladusa sõnastusega kirjeldava (tegelase iseloomustus või miljö kirjeldus) või jutustava (muinasjutu või muistendi) teksti;
- 2) kirjutab kirjandusteose põhjal arutluselementidega kirjandi, väljendades oma seisukohti alusteksti näidete ja oma arvamuse järgi ning jälgides teksti sisu arusaadavust, stiili sobivust, korrektset vormistust ja õigekirja.

6. Kasutatav õppekirjandus, 7. Klass

Kruus, Priit. Kahekõne 1. 7. klassi kirjandusõpik. Tallinn: Koolibri, 2011.

Kruus, Priit. Kahekõne 1. 7. klassi kirjanduse töövihik. Tallinn: Koolibri, 2011.

Kasutatav lisamaterjal

Sõnaraamatute koondlehekülg <http://portaal.eki.ee/dict> <http://www.folklore.ee/ebaas/> (veebileht: Eesti rahvaluule) Raadiosaade „Muuseumirott“ (Margus Kasterpalu loeb Kristjan Jaak Petersoni päevaraamatut)

Kalevipoeg kunstis. Koost. Irina Salomõkova, Helmi Üprus. Tallinn: Eesti NSV Kunst, 1962.

<http://kreutzwald.kirmus.ee/et/kalevipoeg>

Tammer, Enno. Nõukogude aeg ja inimene“. Tammeraamat, 2004. Tammer, Enno. Nõukogude kool ja õpilane. Tammeraamat, 2006.

<http://vp1992-2001.president.ee/est/k6ned/K6ne.asp?ID=4066> (Lennart Meri kõne)

<http://arhiiv.koolielu.ee/pages.php/0705,6318> (Emakeelepäev: Kas eesti keelel on tulevikku?)

<http://lib.werro.ee/index.php/lasteosakond/teated/116-andres-ehin.html> (Andres Ehin – väljavõtteid artiklitest ja intervjuudest)

<http://60ndadeestikirjanduses.weebly.com/>

Õppekava läbivad teemad Põhikooli riikliku õppekava läbivad teemad on: 1) elukestev õpe ja karjääri planeerimine, 2) keskkond ja jätkusuutlik areng, 3) kodanikualgatus ja ettevõtlikkus, 4) kultuuriline identiteet, 5) teabekeskkond, 6) tehnoloogia ja innovatsioon, 7) tervis ja ohutus, 8) väärtused ja kõlblus.

Teema: 7. klass 2 tundi nädalas kokku 70 tundi

Õppesisu	Taotletavad õpitulemused	Märkused
Lugemine Lugemise iseseisev eesmärgistamine. Kiire ja aeglane lugemine, ülelibisev ja süvenenud lugemine. Eesmärgistatud ülelugemine. Oma lugemise analüüs ja lugemisoskuse hindamine. Etteloetava teksti eesmärgistatud jälgimine. Huvipakkuva kirjanduse leidmine ja iseseisev lugemine. Loetud raamatu autori, sisu, tegelaste, probleemide ja sõnumi tutvustamine klassikaaslastele. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine.	Lugemine - on läbi lugenud vähemalt neli eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost (raamatut); - loeb eakohast erižanrilist kirjanduslikku teksti ladusalt ja mõtestatult, väärtustab lugemist; - oskab analüüsida loetud teksti; tutvustab loetud raamatu autorit, sisu, tegelasi, probleeme ja sõnumit;	Lugemisülesanded. Kaks öa jooksul loetavat raamatut valib õpetaja, kahe tervikteose valiku otsustab õpilane soovitusliku kirjanduse valikust. Kokkuleppel võib valida nimekirjavälise raamatu. Õpetaja valitud raamatu põhjal vastab õpilane teose kohta käivatele küsimusele, oskab ise küsimusi esitada ja/või kirjutab kokkuvõtva lühikirjandi või essee. Enda valitud raamatu põhjal kirjutab õpilane kokkuvõtva lühikirjandi ja valmistab ette suulise ettekande klassikaaslastele. Lõiming IT-ga läbiv.
Jutustamine - Tekstilähedane jutustamine märksõnade toel. - Loo jutustamine: jutustamine teksti kompositsioonist lähtuvalt, jutustades tsitaatide kasutamine, kokkuvõtlik jutustamine faabula ja/või süžee järgi. Teose lugemise ajal ja/või järel tekkinud kujutluspildist jutustamine. - Arutlemine mõnel teoses käsitletud teemal. Teose sõnumi mõistmine ja sõnastamine. Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine. Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal. Illustratiivsete näidete leidmine tekstist: tsitaatide otsimine ja valimine. Loetu põhjal järelduste tegemine. - Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, oma sõnavara	Jutustamine - jutustab kokkuvõtvalt loetud teosest, järgides teksti sisu ja kompositsiooni; tegelase välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib tegelaste omavahelisi suhteid, võrdleb tegelasi; - arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide üle; - leiab teksti kesksed mõtted, sõnastab loetud teose teema ja peamõtte, kirjutab teksti põhjal kokkuvõtte; otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse;	Jutustamine tervikteose läbimise järgselt (suuline sisukokkuvõte). Jutustamine õpikutekstide põhjal. Arutelu. Rühmatöö. Praktiline tegevus (mõistete ja tekstide eristamine, mõistmine). Suuliselt ja kirjalikult. Kuulamisülesanded. Filmi vaatamine. Jutustamise jaoks vajalike kavapunktide koostamine.

rikastamine. - Teose/loo kui terviku mõistmine - Tegelase analüüs: bioloogiline, psühholoogiline ja sotsiaalne aspekt. Tegelase suhe iseendaga, teiste tegelastega, ümbritseva maailmaga. Tegelastevahelise põhikonflikti leidmine ja sõnastamine. Tegelaste tegevusmotiivide selgitamine. Tegelasrühmade konflikt ja konflikti gradatsioon. - Erinevate teoste peategelaste võrdlemine. - Kirjanduslik tegelane ja selle prototüüp. Kirjanduse tüüptegelasi. Fantaasiakirjanduse ja naljandite tüüptegelasi. Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine. Miljöo kirjeldamine. Tegevuse pingestumine, kulminatsioon ja lahendus. Pöördeliste sündmuste leidmine. – - Ajaloosündmuste ja kirjandusteoses kujutatu seostamine. Ajastule iseloomuliku ainese leidmine teosest. MÕISTED; idee (peamõte) konflikt, miljöo, probleem, prototüüp, sündmustik, teema, tegelane, tegevusaeg, tegevuskoht, tsitaat, tüüptegelane.		
Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine - Kõnekäändude ja vanasõnade tähenduste seletamine. - Võrdlus ja metafoor kõnekäändudes. - Mõistatuse kui sõnalise peitepildi äraarvamine ja loomine.	Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine - tunneb ära ja kasutab enda loodud tekstides epiteete, metafoore, isikustamist, ja võrdlusi; - selgitab õpitud vanasõnade, kõnekäändude ja mõistatuste kujundlikkust ja tähendust; mõtestab luuletuse tähenduse iseenda	Teemakohase info otsimine veebist. Sõnaseletuste ja tähenduste otsimine ja esitamine. Kirjalikult ja suuliselt. Loovtekstide kirjutamine ja esitamine nii antud kui enda valitud teemadel.

- Epiteedi, võrdluse, metafoori, isikustamise ja korduse tundmine ja kasutamine. - Sümbolite seletamine. - Allegooria mõistmine. - Piltluule kui piltkujundi tõlgendamine. Luuleteksti tõlgendamine. - Oma kujundliku väljendusoskuse hindamine ja arendamine. MÕISTED; allegooria, epiteet, isikustamine, metafoor, kordus, sümbol, võrdlus	elamustele, kogemustele ja väärtustele tuginedes;	Kirjalike tekstide vormistamine ja esitamine (käsikirjas või veebis). Arutelu. Rühmatöö. Kirjalikud ja suulised ülesanded iseseisvalt ja tunnitööna. Praktiline töö (mõisted, tekstide eristamine). Suuliselt ja kirjalikult.
Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine Rahvaluule liigid ja alaliigid. Regilaul ja riimiline rahvalaul. Muinasjutu tunnused (kujund, sümbol, sõnum). Muinasjutu vormitunnused, kompositsioon ja rändmotiivid. Koha- ja ajaloolise muistendi tunnused. Usundilise muistendi tunnused. Naljandi ja anekdoodi tunnused. Puandi olemus. Kõnekäändu ja vanasõna olemus. Mõistatuse olemus. Ilukirjanduse põhiliigid. Eepika, lüürika, draamatika tunnused. Eepose ja jutustuse tunnused. Seiklusromaanide tunnused. Robinsonaadi ja utoopia tunnused. Luule vorm: värss, stroof. Piltluule. Valmi ja ballaadi tunnused. Motiivi olemus. Komöödia tunnused. Draamatika mõisted: monoloog, dialoog, remark, repliik. MÕISTED; anekdoot, ballaad, dialoog, draama, draamatika, eepika, eepos, jutustus, komöödia, kõnekäänd, lüürika, monoloog, motiiv, muinasjutt, muistend, mõistatus, naljand, piltluule, regilaul, remark, repliik, riimiline rahvalaul, robinsonaad, seiklusromaan, stroof, utoopia, valm, vanasõna, värss	Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine - eristab tekstinäidete põhjal rahvaluule lühivorme (kõnekäänd, vanasõna, mõistatus), rahvalaulu (regilaul ja riimiline rahvalaul) ja rahvajutu (muinasjutt, muistend) liike, nimetab nende tunnuseid; seletab oma sõnadega eepose ja jutustuse, valmi ja ballaadi ning komöödia olemust;	Iseseisev praktiline töö (mõisted, tekstide eristamine). Suuliselt ja kirjalikult esitamine. Rühmatöö. Kirjalikud ülesanded iseseisvalt ja tunnitööna. Mõistete tähenduste kirjalik esitamine. Kuulamisülesanded. Lõiming IT-ga läbiv.

Esitamine - Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida?) - Esituse ladusus, selgus ja tekstitäpsus; esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse valimine; korrektne kehahoid, hingamine ja diktsioon. - Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele, kasutades illustreerivaid katkendeid. - Luuleteksti esitamine peast. Lühikese proosateksti esitamine (dialoogi või monoloogina).	Esitamine esitab peast luule- või proosateksti, jälgides esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust;	Omaloomingulise luuleteksti kirjalik esitamine. Luuleteksti pähe õppimine. Arutelu. Rühmatöö. Kirjalikud ja suulised ülesanded.
Tekstiloom Õpilased kirjutavad lühemaid ja pikemaid omaloomingulisi töid: koha- või ajaloolise muistendi, valmi või allegoorilise loo, rahvalaulu, naljandi, mõistatusi, kõnekäändude põhjal naljaloo, seiklusjutu, piltluuletuse, kirja ühelt tegelaselt teisele, tegelasele tegevusjuhendi, tekstis toimunud sündmuste eelloo, loo muudetud vaatepunktiga, puändiga loo, erinevate teoste peategelaste võrdluse, vaadatud filmi põhjal ühelauselise või pikema kokkuvõtte või soovituse või muud sellist. Omaloomingulised tööd (nt teemamapid) tänapäeva kultuurinähtuste ja kultuurilooliste isikute kohta. -	Tekstiloom - kirjutab tervikliku sisu ja ladusa sõnastusega kirjeldava (tegelase iseloomustus või miljö kirjeldus) või jutustava (muinasjutu või muistendi) teksti; - kirjutab kirjandusteose põhjal arutluselementidega kirjandi, väljendades oma seisukohti alusteksti näidete ja oma arvamuse abil ning jälgides teksti sisu arusaadavust, stiili sobivust, korrektset vormistust ja õigekirja.	Praktiline töö iseseisvalt või tunnitööna. Suuliselt ja/või kirjalikult esitamine. Omaloomingulise töö esitamine. Rühmatöö. Kirjalikud ülesanded iseseisvalt ja tunnitööna. Toetavad tegevused: filmi vaatamine, kuulamisülesanded, arutelu, rühmatöö.